

Informatie voor installateurs

EPBD III:eisen energie- prestaties

Colofon

Opdrachtgever

Techniek Nederland

Deze publicatie is uitsluitend bestemd voor de leden van Techniek Nederland ter ondersteuning bij de uitoefening van hun werkzaamheden.

Contactpersoon

Fred Vos, vakspecialist Techniek & Markt

Auteur(s)

Werkgroep EPBD III, bestaande uit:

ST/Warmte - Martin Hoekstra (voorzitter)

A.Scholtes B.V. - Mariëlle Koene

Installatietechniek Sjef Ubaghs Nederland B.V. - Jos Ubaghs

Samson Installaties B.V. - Bas de Vreugd

Feenstra Verwarming B.V. - Remko Joosten

Sankomij Installatietechniek B.V. - Eric van de Spijker

Energie Service Noord West C.V. - Hans Hoeben

Kemkens B.V. – Twan van Grinsven

Feenstra Verwarming B.V. – Pieter van der Hauw

Disclaimer

Techniek Nederland heeft veel zorg besteed aan de samenstelling van deze uitgave. Desondanks kunnen er fouten en/of onvolledigheden in deze uitgave voorkomen. Techniek Nederland en de rapporteur zijn niet aansprakelijk voor de gevolgen van fouten en/of onvolledigheden.

© Techniek Nederland, Woerden oktober 2021

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, film, elektronisch, op geluidsband of op welke andere wijze ook en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Techniek Nederland. De inhoud van deze publicatie is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Toch kan het risico van onduidelijkheden of onjuistheden niet geheel worden vermeden. Techniek Nederland sluit iedere aansprakelijkheid uit voor zowel de schade die mocht voortvloeien uit het gebruik van deze gegevens, als schade die zou kunnen ontstaan als gevolg van onvolledigheden, onjuistheden of onvolkomenheden in deze publicatie.

Techniek Nederland, Korenmolenlaan 4, 3447 GG Woerden, T 088 543 26 50

E info@technieknederland.nl, W www.technieknederland.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Belangrijkste punten van de EPBD III	5
2.1	In welke situaties moeten de regels worden toegepast?	5
2.2	Welke eisen gelden?	5
2.3	Zelfregulerende apparatuur voor temperatuurregeling	6
3	Informatie toolkit van de RVO voor de installateur	7
3.1	Energieprestatie eisen en systeemeisen installaties	7
3.2	Handhaving van de EPBD III	7
3.3	Keuringsplicht energieprestatie	7
3.4	Plaatsing thermostatische regelingen en waterzijdig inregelen	8
4	Wat zijn de ervaringen van installateurs in de praktijk tot nu toe?	9
5	Samenvatting van punten waar een installatie aan moet voldoen	11
6	Meer informatie over de EPBD III:	12
7	Flowschema systeemeisen	13
8	Uitleg begrippen in de EPBD III	14
9	Wat betekent de EPBD III voor de installateur in contact met klanten?	16
9.1	Uitwerking EPBD III in aanbiedingen of offertes	16
10	Bijlage bij offerte (modeltekst)	17

1 Inleiding

In Nederland gelden sinds 10 maart 2020 nieuwe eisen voor de energieprestatie van installaties. De eisen zijn opgenomen in het Bouwbesluit, waar installaties ‘Technische Bouwsystemen’ genoemd worden. Onder technische bouwsystemen worden systemen verstaan voor ruimteverwarming, ruimtekoeling, ventilatie, warm tapwater, ingebouwde verlichting, lokale opwekking van elektriciteit en gebouwautomatisering- en controlesystemen. Techniek Nederland heeft geconstateerd dat er mogelijk een afwijking bestaat tussen de Bouwregelgeving en de interpretatie van de uitvoerder van de regeling. Dat heeft veel discussie opgeleverd. Er is veel afstemming nodig geweest tussen Techniek Nederland en de wetgever. Dit heeft tot het huidige informatiedocument geleid. Dit document zal worden herzien indien nodig.

Met deze regelgeving wordt het (fossiele) energiegebruik in gebouwen gereduceerd, en worden instrumenten geïntroduceerd die van belang zijn voor de energietransitie en bij verdere stappen om te komen tot een CO2-arme gebouwde omgeving.

Onze leden zijn al volop bezig met de EPBD III wetgeving. Als handreiking heeft Techniek Nederland dit werkdocument opgesteld zodat u uw klanten goed kunt informeren in het werkproces. Het is belangrijk om in de offerte duidelijk te vermelden wat de werkzaamheden zijn. U heeft de plicht om uw klant te informeren over de implicaties van de EPBD III. Zorg ervoor dat u in uw dossiervorming duidelijk aantoont dat u aan de verplichtingen voldoet.

Welke verplichtingen zijn dat dan en hoe kunt u er rekening mee houden? Dat leest u in dit document.

2 Belangrijkste punten van de EPBD III

- Het gaat om Europese wetgeving.
- Doelstelling is energiebesparing en CO2 reductie.
- Het gaat erom dat een technisch bouwsysteem (installaties - KT, ST, ET) adequaat is gedimensioneerd, geïnstalleerd, ingeregeld en instelbaar.
- Deze wet geldt voor de eigenaar van het gebouw/installaties van zowel woningen, woongebouwen, kantoorgebouwen en alle overige bouwwerken.
- De regels staan in het Bouwbesluit: [Afdeling 6.13. Technische bouwsystemen, nieuwbouw | Bouwbesluit Online](#)

2.1 In welke situaties moeten de regels worden toegepast?

- Nieuwbouw, als een energiezuinig technisch bouwsysteem wordt geïnstalleerd
- Bestaande bouw: bij vervanging/aanpassing warmtebron¹, gedeeltelijke vervanging afgiftecomponenten².

2.2 Welke eisen gelden?

De eisen zijn deels nieuw, deels een aanpassing van al bestaande eisen, en bestaan uit de volgende onderdelen:

- 1 Eisen aan de energieprestatie ³en documentatie ⁴van die energieprestatie.
- 2 Systeemeisen² voor het adequaat dimensioneren, installeren, inregelen en de instelbaarheid van installaties (technische bouwsystemen).
- 3 Verplichte installatie van thermostatische bediening van verwarming in alle ruimtes.
- 4 Verplichte keuring van verwarmings- en airco-installaties. (Zie deze link naar [SCIOS - Home](#) voor meer informatie over de ontwikkeling van SCIOS scope 14).
- 5 Verplichte installatie van een Gebouw Automatiserings- en Controle Systeem (GACS – een combinatie van een traditioneel gebouwbeheersysteem met energiemangement⁵ vanaf 2026).
- 6 Bij installeren, vervangen of verbeteren vanaf een derde deel van bestaande ingebouwde verlichtingsarmaturen door energiezuinigere typen⁶.

---

¹ b.v. CV ketel vervanging, uitbreiding met lucht-water warmtepomp, vervanging afleverset warmtenetten.

² (gedeeltelijke) vervanging afgiftecomponenten zoals radiatoren vanaf 1/3 of meer.

³ aanpassing van bestaande eisen

⁴ nieuwe eisen voor KT- en ST installaties, wordt hierna beschreven

⁵ Houd hier rekening mee, verwacht een extra publicatie over de GACS

⁶ nieuwe eisen voor E-installaties, wordt hierna niet verder behandeld

- 7 Verplichte installatie of voorbereidingen daartoe van laadpunten voor elektrisch vervoer in of bij nieuwbouw (direct verplicht) of ingrijpende renovatie van appartementsgebouwen en grotere utiliteitsgebouwen (vanaf 2025 verplicht).

2.3 Zelfregulerende apparatuur voor temperatuurregeling

Bij nieuwbouw moet per apart verblijfsgebied of verblijfsruimte zelfregulerende apparatuur worden aangebracht voor het regelen van de temperatuur. De zelfregulerende apparatuur moet automatisch de verwarmings- en koelingsoutput aanpassen bij wisselingen in de binnentemperatuur en op basis van andere parameters, zoals vooraf ingevoerde instellingen.

Bij bestaande bouw geldt dat bij vervanging van de centrale warmteopwekkers de zelfregulerende apparatuur alleen moet worden toegepast op het systeem voor ruimteverwarming.

Voorbeelden van apparatuur die aan de voorwaarden voldoen zijn een thermostatische kraan met thermostatische radiatorknop, een kamerthermostaat, een thermostaat van een ventilatorconvectoren en gebouw automatiserings- en –controlesystemen die de temperatuur kunnen reguleren per kamer of zone.

In beginsel moet de apparatuur de temperatuur kunnen reguleren per verblijfsruimte. In het geval dat meerdere aan elkaar grenzende verblijfsruimtes onderdeel uitmaken van hetzelfde thermische gebied mag de zelfregulerende apparatuur ook de temperatuur per verblijfsgebied reguleren. Zelfregulerende apparatuur hoeft niet te worden toegepast bij gebouwen of verblijfsruimtes of - gebieden in gebouwen die niet worden verwarmd of gekoeld. Een gangbare modulerende kamerthermostaat voor de capaciteitsregeling en temperatuurregeling van de verwarming is voldoende voor de eis dat een installatie afgesteld is op een optimale stooklijn (zie de veel gestelde vragen over de EPBD [via deze link](#)).

Thermostatische regelingen moeten geplaatst worden als deze nog niet aanwezig zijn en de extra kosten van plaatsing maximaal 20% bedragen van de totaalsom.

Vanaf 2026 moeten utiliteitsgebouwen voorzien zijn van een systeem voor gebouwautomatisering- en controle (GASC), als deze gebouwen voorzien zijn van een verwarmingssysteem en/of airconditioningsysteem met een nominaal vermogen van meer dan 290 kW.

3 Informatie toolkit van de RVO voor de installateur

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft informatiemateriaal ontwikkeld met uitleg over de EPBD en richtlijnen voor de installateur.

Die informatie toolkit bestaat uit de volgende onderdelen:

- 1 de eisen en verplichtingen die gesteld zijn in deze herziene richtlijn;
- 2 de handhaving en toezicht hierop;
- 3 de keuringsplicht;
- 4 de plaatsing van thermostatische regelingen en het waterzijdig inregelen.

3.1 Energieprestatie eisen en systeemeisen installaties

De energieprestatie van nieuwe installaties en installaties waarbij de centrale opwekker (bijvoorbeeld: verwarmingsketel, warmtepomp, centrale airco, centrale ventilatie unit, warmwatertoestel) of waarbij 1/3 of meer van de afgiftelichamen (bijvoorbeeld: radiatoren, ventilatieconvectoren) zijn vervangen. In de infographic vindt u een overzicht van de eisen en toepassingen voorzien van een toelichting.

Bekijk de infographic van de RVO:
[epbd-eisen-aan-gebouwen.pdf](#) (rvo.nl)

3.2 Handhaving van de EPBD III

De gemeente is in de meeste gevallen toezichthouder en controleert en handhaaft de keuringen van airconditioning- en verwarmingssystemen. Het overzicht in de link geeft weer hoe toezichthouders controleren of aan de eisen vanuit de EPBD is voldaan.

Bekijk het totaal overzicht over de handhaving:
[epbd-het-handhaven-in-een-opslag.pdf](#) (rvo.nl)

3.3 Keuringsplicht energieprestatie

Vanuit de EPBD gelden eisen over het keuren van verwarmingssystemen en airconditioningsystemen en ook gecombineerde ruimteverwarmings- en ventilatiesystemen en gecombineerde airconditioning- en ventilatiesystemen. Of een keuring verplicht is, hangt onder andere af van het vermogen van de installatie. De infographic geeft aan of verplichte keuring noodzakelijk is.

Bekijk de infographic van de RVO:

[epbd-keuringsplicht-energieprestatie-infographic.pdf](https://www.rvo.nl/epbd-keuringsplicht-energieprestatie-infographic.pdf) (rvo.nl)

3.4 Plaatsing thermostatische regelingen en waterzijdig inregelen

Dit is een overzicht van de eisen voor de plaatsing van thermostatische regelingen en het waterzijdig inregelen van de verwarmingsinstallatie in de meest voorkomende situaties in bestaande woningen en kleine utiliteitsgebouwen. Daarbij gaat het om een hydraulisch systeem met een ketel, een kamer/ruimtethermostaat en radiatoren of vloerverwarming in verschillende ruimtes. In complexere gebouwen gelden dezelfde regels. Door het gebruiken van andere regelingen of sturingen, zal de praktische uitwerking van de eisen soms iets afwijken.

Het waterzijdig inregelen is verplicht mits de juiste omstandigheden zich al voordoen in gebouw. Maar de installateur heeft een informatieplicht en moet deze dienstverlening ook actief aanbieden aan de klant. Om aan te kunnen tonen dat u aan de verplichtingen heeft voldaan is dossiervorming vereist. Zo komt u niet voor onaangename verrassingen te staan. De eindverantwoordelijke voor het laten uitvoeren van het waterzijdig inregelen is uiteindelijk de gebouweigenaar.

4 Wat zijn de ervaringen van installateurs in de praktijk tot nu toe?

Remko Joosten (lid Techniek Nederland):

“Klanten vragen juist om zelfregulerende thermostaatkranen in ruimten als badkamer, keuken, gang of op zolder. Wij bieden onze klanten dat dan ook aan, ook al geeft de regelgeving aan dat in niet-verblijfruimten geen zelfregulerende apparatuur hoeft te worden aangebracht. Verder kun je pas inregelen als alle radiatoren zijn voorzien van voetventielen. Als de installatie inregelbaar is rekenen we de inregelkosten onder de basiskosten. Maar als er inregelcomponenten moeten worden aangebracht vallen de inregelkosten onder meerkosten.

Bas de Vreugd (lid Techniek Nederland):

“We bieden onze klanten bij ketelvervanging ook waterzijdig inregelen aan. Het is verplicht vanuit de regelgeving om waterzijdig inregelen aan te bieden en de klant hierover te informeren. Daarbij hebben we een voorkeur voor het dynamisch inregelen. Dat levert een optimaal comfort en besparing op.”

Advies vanuit Techniek Nederland

In de infographic wordt gesproken over zelfregulerende thermostaatkranen die niet in allé verblijfsruimten hoeven te worden geïnstalleerd. We adviseren onze leden om dit juist ook aan te bieden omdat in de praktijk blijkt dat bewoners daar wel behoefte aan hebben.

In de infographic wordt de aanwezigheid van een flowregeling op elke radiator/ afgiftelichaam als voorwaardelijk gesteld voor de verplichting voor het inregelen. Om inregelen mogelijk te maken adviseren wij de leden, indien flowregeling niet aanwezig is, dit aan te bieden omdat in de praktijk blijkt dat inregelen zowel comfort verbetert en energiebesparend is.

Opm: het Bouwbesluit stelt deze voorwaarde niet, waardoor inregelen als verplicht kan worden beschouwd ([Bouwbesluit H 6, afd.6.13, artikel 6.55a Verbouw, lid 2.](#))

Bekijk hier de uitleg van de eisen:

[epbd-thermostatische-regelingen-en-waterzijdig-inregelen-infographic.pdf](#)

Samenvatting van punten waar een installatie aan moet voldoen

Eenvoudige installaties die voldoen aan de hieronder genoemde punten zullen normaal gesproken de vereiste energieprestatie halen:

Verwarmingssysteem:

- Warmtebronnen (Individuele gasgestookte cv-ketel (HR-label, bestaande ketel met HR-107 label, Ecodesign A- of B-label*), marktconforme warmtepomp- of zonneboiler-systemen of afleversets stadsverwarming).
- Alle types afgiftelichamen (Radiatoren, Convectoren, Vloerverwarming).
- Geïsoleerde verwarmingsleidingen in (toegankelijke) onverwarmde ruimtes.
- Bij collectieve systemen: aantoonbare waterzijdige inregeling.

Ventilatie:

- Voor woningen geldt geen eis.
- Voor utiliteit: Ventilatiesystemen waarbij de ventilatoren aangedreven worden met gelijkstroommotoren (alle leeftijden) en wisselstroommotoren (vanaf bouwjaar 1985).

Warm tapwater:

- Warm watertoestel met een opwekkingsrendement van 30% of beter.

5 Samenvatting van punten waar een installatie aan moet voldoen

Eenvoudige installaties die voldoen aan de hieronder genoemde punten zullen normaal gesproken de vereiste energieprestatie halen:

Verwarmingssysteem:

- Warmtebronnen (Individuele gasgestookte cv-ketel (HR-label, bestaande ketel met HR-107 label, Ecodesign A- of B-label*), marktconforme warmtepomp- of zonneboiler-systemen of afleversets stadsverwarming).
- Alle types afgiftelichamen (Radiatoren, Convectoren, Vloerverwarming).
- Geïsoleerde verwarmingsleidingen in (toegankelijke) onverwarmde ruimtes.
- Bij collectieve systemen: aantoonbare waterzijdige inregeling.

Ventilatie:

- Voor woningen geldt geen eis.
- Voor utiliteit: Ventilatiesystemen waarbij de ventilatoren aangedreven worden met gelijkstroommotoren (alle leeftijden) en wisselstroommotoren (vanaf bouwjaar 1985).

Warm tapwater:

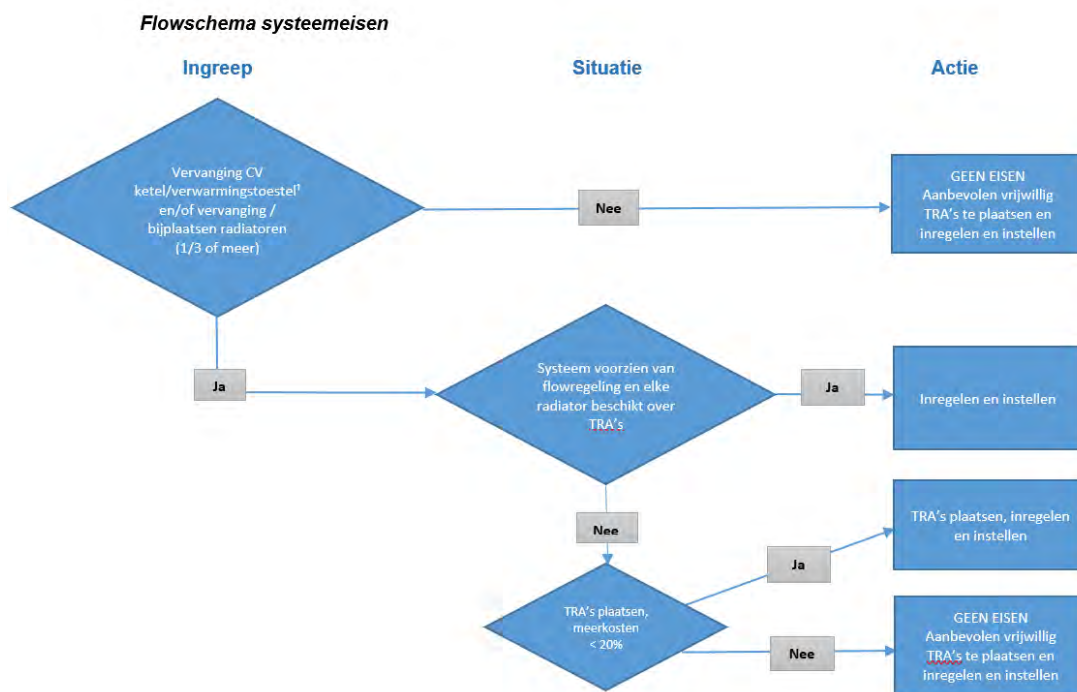
- Warm watertoestel met een opwekkingsrendement van 30% of beter.

6 Meer informatie over de EPBD III:

- [Veelgestelde vragen EPBD III](#)
- [Veelgestelde vragen EPBD III: systeemeisen technische bouwsystemen](#)
- [Veelgestelde vragen EPBD III: technische keuringen verwarmings- en aircosystemen](#)
- [Bouwbesluit](#)
- [Afdeling 6.13. Technische bouwsystemen, nieuwbouw](#)
- [Staatscourant 2020, 13004 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen](#)
- [Afschrift brief aan Vereniging Eigen Huis Ontzorging huiseigenaren bij uitvoering nieuwe verplichting waterzijdig inregelen](#)
- [Energy Performance of Building Directive](#)
- [Systeemeisen technische bouwsystemen EPBD III incl. link naar Rekentool](#)
[Energieprestatie installaties](#)
- [Installaties goed inregelen](#)
- [Checklist klimaatinstallaties](#)
- [Circulaires installatie 2020, nr. 08-2020](#)
- [Vakmanschap Inregelen – Vakmanschap Inregelen, e-learning over waterzijdig inregelen](#)
[verwarmingsinstallaties](#)

7 Flowschema systeemeisen

¹ Onder verwarmingstoestel wordt ook vervangen afleverset warmtenet of plaatsen (hybride) warmtepomp bedoeld.

8 Uitleg begrippen in de EPBD III

Bepaling energieprestatie Technisch bouwsysteem

Bij wijziging plaatsen of gedeeltelijk vernieuwen of veranderen of het vergroten van een technisch bouwsysteem waarbij de energieprestatie wordt beïnvloed moet het systeemrendement met een rekentool worden vastgesteld aan de hand van:

- digitale rekentool – RVO spreadsheet
- rendementseisen – tabel 6.55 Bouwbesluit

Communicatie

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) communiceert namens de rijksoverheid over de verplichtingen.

Documentatie klant dossier

- energieprestatiecoëfficiënt
- hydraulisch ingeregeld – Ja / nee
- rapportage format opgenomen in digitale rekentool (Excel)

Toelichting	Projectgegevens	Ruimteverwarming	Warmtapwater	Ruimtekoeling	Ventilatoren	Verlichting
Rekentool Energieprestatie Installaties - versie: 1.01, 20 apr 2020 [Rekentool NTA8800 - versie 1.28]						
Rekentool Energieprestatie Installaties						
versie 20 april 2020						
Energieprestatie Installaties in het Bouwbesluit						
Bij het plaatsen of gedeeltelijk vernieuwen of veranderen of het vergroten van een technisch bouwsysteem waarbij de energieprestatie wordt beïnvloed, moet het technische bouwsysteem voldoen aan de in tabel 6.55 opgenomen waarde voor de energieprestatie.						
De eisen voor technische bouwsystemen in woonfuncties en overige gebruiksfuncties zijn als volgt:						
Technische bouwsysteem	Waarde energieprestatie					
Ruimteverwarming	≤1,31 kWh.prim/kWh					
Ruimtekoeling	≤1,33 kWh.prim/kWh					
Ventilatie	≤3,8 kWh.prim/(m3/uur) - niet voor woonfuncties					
Warmtapwater	≤3,45 kWh.prim/kWh					
Ingebouwde verlichting	≤75 kWh.prim/m2 - niet voor woonfuncties					
Rekentool Energieprestatie Installaties						
De energieprestatie van een technische bouwsysteem kan worden berekend met de 'Rekentool Energieprestatie Installaties'. Een technisch bouwsysteem heet in de tool een installatie. Per installatie moet een aparte energieprestatie berekening worden gemaakt. Op basis van relevante invoerparameters van de installatie berekent de tool de energieprestatie en vergelijkt deze met de eis aan de energieprestatie. Als de berekende energieprestatie kleiner of gelijk is aan de eis voldoet de installatie. Anders voldoet deze niet.						

Afbeelding Rekentool Energieprestatie Installaties

De rekentool is te downloaden via de pagina van deze link:

[Systeemeisen technische bouwsystemen EPBD III](#)

Gebouwoptimaliserings- en controlesystemen (GACS)

- deze eis gaat pas in per 1-1-2026
- GASC wordt verplicht voor installaties voor koelen/verwarmen vanaf 290 kW

Handhaving

- Bij aanvraag bouwvergunning nieuwbouw en renovatie – de gemeente.
- Individuele installatieaanpassingen – Hierop wordt niet toegezien door de gemeente. De eigenaar is hiervoor zorgplichtig.

Overige ruimten

- Ruimten niet bestemd voor het verblijven van personen (bijv. entree, gang, overloop, toiletruimte, badruimte, berging, technische ruimte).

Technisch Bouwstelsel

- Dit zijn de gebouwgebonden technische voorzieningen voor o.a. ruimteverwarming, ruimtekoeling, ventilatie en warmtapwater.

Verblijfsgebied

- gebruiksgebied of een gedeelte daarvan voor het verblijven van personen (bijv. kantoorruimte).

Verblijfsruimte

- In een verblijfsgebied gelegen ruimte voor het verblijven van personen; (bijv. woonkamer, slaapkamer, keuken, kantoor).

Verplichting eigenaar installatie – Zorgplicht

- Artikel 1.16 van het Bouwbesluit betreft de algemene zorgverplichting voor de eigenaar van het gebouw voor de installaties als bedoeld in hoofdstuk 6.
- installaties moeten voldoen aan de van toepassing zijnde voorschriften, adequaat wordt beheerd, onderhouden en gecontroleerd.
- <https://rijksoverheid.bouwbesluit.com/Inhoud>

Verplichting installateur

- Klant informeren, wijzen op nieuwe wetgeving, de zorgplicht voor de eigenaar en verwijzen naar overheidsinformatie. In de offerte de EPBD maatregelen aanbieden en apart inzichtelijk maken.

Waterzijdig inregelen

- Flowregeling, voetventielen, instelbare radiatorcrans, statisch / dynamisch inregelen.

Zelfregulerende apparatuur

- temperatuurregeling per verblijfsruimte of -gebied
- automatisch verwarmings- en koelingsoutput aanpassen
- voorbeelden; thermostatische radiatorknop, kamerthermostaat, GBS
- reguleren van de temperatuur in niet-verblijfruimtes wordt niet geëist, maar wordt geadviseerd dit wel mee te nemen in de offerte (badkamer, gang = geen verblijfruimten)

9 Wat betekent de EPBD III voor de installateur in contact met klanten?

9.1 Uitwerking EPBD III in aanbiedingen of offertes

- 1 Werkzaamheden specificeren en aanbieden (bijvoorbeeld als post A).
- 2 Klant informeren en adviseren over nieuwe wetgeving EPBD III plus verplichting voor de eigenaar.
- 3 Maak (bijvoorbeeld als post B) de kosten transparant voor de EPBD maatregelen;
  - * B1 – inregelen
  - * B2 - regeling/vertrek, instelling regeling
  - * B3 - bepaling rendement technisch bouwsysteem en rapportage
- 4 Verzoek de klant de offerte voor opdracht getekend te retourneren (onderdeel A of onderdelen A en onderdeel B⁷ (opm. met het ondertekenen van de offerte verklaart de opdrachtgever kennis te hebben genomen van de bij de offerte behorende bijlage)
- 5 Gebruik voor het onderdeel EPBD III bijgevoegde modeltekst
- 6 In klantdossier de getekende opdracht van de klant bewaren!

---

⁷ Kiest de opdrachtgever ervoor om de EPBD III gerelateerde werkzaamheden en voorzieningen onder post B niet in opdracht te geven, dan heeft de installateur voldaan aan zijn waarschuwings- en informatieverplichting.

Om klanten goed te informeren over de gewijzigde wetgeving EPBD III is het raadzaam de volgende tekst toe te voegen aan uw offerte om achteraf geen discussies te krijgen met uw klant.

10 Bijlage bij offerte (modeltekst)

Bijlage bij offerte nr..... (ter ondertekening door de klant)

Voorgeschreven EPBD III energiebesparingsmaatregelen vanuit de bouwregelgeving

Beste heer/mevrouw (naam klant),

Per 10 maart 2020 gelden in Nederland nieuwe regels voor de energieprestatie van installaties om gebouwen energiezuiniger te maken. Deze regels staan in de Europese 'Energy Performance of Buildings Directive (EPBD III)' en zijn overgenomen in de Nederlandse Bouwregelgeving, hoofdstuk 6.13 van het Bouwbesluit.

Eigenaren van gebouwen of installaties zijn verplicht om bij ingrijpende veranderingen aan de installaties voor ruimteverwarming en klimatisering energiebesparende maatregelen te treffen. Denk bijvoorbeeld aan de vervanging van de verwarmingsketel en/of bij het vervangen of bijplaatsen van meer dan 1/3e van het totaal aantal radiatoren:

1. Het waterzijdig inregelen van de verwarmingsinstallatie.
2. Het aanbrengen van zelfregulerende apparatuur om per verblijfsruimte de temperatuur te regelen, zoals een ruimtethermostaat en thermostaatkranen.
3. Het bepalen van de energieprestatie na uitgevoerde wijzigingen en hiervan rapportage overhandigen.

Waarom waterzijdig inregelen?

- Minder energieverbruik dus direct besparing op uw energiekosten.
- Het zorgt voor een optimaal rendement van de ketel; uw cv-ketel gaat langer mee.
- Verbeterde warmteafgifte in het hele huis/gebouw; geen koude ruimten meer.

Wij stellen u middels deze bijlage bij de offerte op de hoogte van deze wetgeving. De kosten voor het treffen van deze maatregelen zijn als aparte post opgenomen in de offerte. Als u de in de offerte omschreven installatiewerkzaamheden wilt laten uitvoeren zonder de energiebesparende maatregelen zijn wij, (naam installatiebedrijf invullen), niet aansprakelijk voor de consequenties, voortvloeiend uit de handhaving van de EPBD III.

Met het ondertekenen van de offerte verklaart u tevens dat wij u op de hoogte hebben gebracht van de energiebesparingsverplichtingen vanuit de bouwregelgeving (EPBD III).

Meer informatie: [RVO EPBD III systeemeisen-technische-bouwsystemen](#)

Met vriendelijke groet,

